

6. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 № 679 (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Про регулювання грошово-кредитного ринку : Постанова Правління Національного банку України від 02 березня 2015 р. № 154 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=15111488&cat_id=80928.
8. Світовий банк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>.

Педченко Н. С.

Силихин Б. В.

Полтавський університет економіки і торгівлі

ИНСТРУМЕНТЫ МОНЕТАРНОЙ ПОЛИТИКИ НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА УКРАИНЫ И ИХ ПРИМЕНЕНИЕ

Резюме

В статье рассмотрено влияние Национального банка Украины на стабилизацию ситуации в экономике Украины в 2015 г. Исследованы инструменты монетарной политики центрального банка и возможности их применения. Сделаны выводы об исполнении регулятором заданий, которые определены в Конституции Украины и законодательстве.

Ключевые слова: монетарная политика, Национальный банк Украины, инструменты монетарной политики, инфляция, курс национальной валюты.

Pedchenko N. S.

Silikhin B. V.

Poltava University of Economics and Trade

INSTRUMENTS OF THE MONETARY POLICY OF THE NATIONAL BANK OF UKRAINE AND THEIR USAGE

Summary

Influence of the National Bank of Ukraine for a situation in the Ukrainian economy was considered in 2015. Instruments of the monetary policy of central bank were researched. Authors cited conclusions about regulators implementation of tasks are defined in the Constitution of Ukraine and Ukrainian legislation.

Keywords: monetary policy, National Bank of Ukraine, instruments of the monetary policy, inflation, national currency rate.

УДК 37.014.5:378:63

Приходько І. П.

Павлова Г. Є.

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ АГРАРНОЇ ОСВІТИ

У статті досліджено принципи державного управління інноваційним розвитком національної системи аграрної освіти. Визначено вихідні позиції основних компонентів національної інноваційної системи, ступінь їх відповідності вимогам інноваційно-інвестиційної моделі розвитку. Виявлено слабкі сторони і перепони, що гальмують розвиток національної системи аграрної освіти, а також наявні переваги і потенційні можливості щодо здійснення узгоджених системних змін.

Ключові слова: державне управління, національна аграрна освіта, інноваційний розвиток, система освіти, принципи.

Постановка проблеми. Сучасні досягнення України в міжнародному вимірі конкурентоздатності економіки, рівня розвитку й особливо ефективності функціонування національної інноваційної системи є недостатніми для забезпечення сталого розвитку вітчизняної економіки, гарантованої національної безпеки, виходу в найближчій перспективі за рахунок економічного зростання на європейські стандарти життя українських громадян. Для потреб інноваційного розвитку країни саме освіта відіграє надзвичайно важливу роль. Вона є не лише зв'язуючою, але й конструктив-

ною ланкою в системі трьох головних складників інноваційної економіки: науки, освіти, виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Певну увагу проблемам державного регулювання освітньої сфери в загальному контексті розвитку системи освіти приділяли відомі вчені: Г. Беккер, Е. Боуен, Е. Денісон, Дж. Кендрік, Я. Мінсер, Т. Шульц. У роботах вітчизняних учених Л.І. Антошкіної, Т.М. Боголіб, А.І. Бутенко, В.А. Вісящева, В.М. Геєця, Д.А. Грішної, Б.М. Данилишина, Г.А. Дмитренка, Т.А. Заєць,

С.М. Злупка, І.С. Каленюк, О.А. Кратта, В.Г. Кременя, В.І. Куценко, Л.К. Семів, О.П. Сологуб, Д.М. Стеценка, Л.А. Янковської та ін. висвітлено окремі організаційно-економічні проблеми функціонування системи вищої аграрної освіти. Проте ринкові умови функціонування національної системи аграрної освіти вимагають напрацювання нових механізмів регуляторної діяльності держави у сфері її управління.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Головна системна проблема полягає в тому, що результативність, якість функціонування і структура креативної частини національної інноваційної системи – сектору досліджень і розробок, освіти, винахідництва – не повною мірою відповідають потенційним потребам інтенсивного розвитку економіки. З іншого боку, структурно відсталі, технологічно низькоукладні вітчизняні економіка, отримана у спадок від СРСР, а також система підприємництва, що склалася під впливом нав'язаних Україні ззовні неоліберальних реформ, залишаються вкрай несприйнятними до сучасних досягнень науки та технологічних інновацій [1, с. 37].

Мета статті полягає в удосконаленні принципів державного управління інноваційним розвитком національної системи аграрної освіти та забезпечення інформаційної безпеки України. У ході дослідження необхідно встановити нові якісні характеристики аграрної освіти та визначити основні напрями розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для ефективного вирішення цієї проблеми необхідно визначити вихідні позиції основних компонентів національної інноваційної системи, ступінь їх відповідності вимогам інноваційно-інвестиційної моделі розвитку, виявити слабкі сторони і перепони, що гальмують такий розвиток, а також наявні переваги і потенційні можливості щодо здійснення узгоджених системних змін.

Для потреб інноваційного розвитку країни освіта відіграє надзвичайно важливу роль. Вона є не лише зв'язуючою, але й конструктивною ланкою в системі трьох головних складників інноваційної економіки: науки, освіти, виробництва. Втрата якості освітнього потенціалу, яка сталася в ході проведення ринкових реформ, пов'язана з певними причинами.

Перша причина. Надмірна комерціалізація аграрної освіти, яку в Україні скромно трактують як уведення оплати за освітні послуги.

Платність вищої аграрної освіти в Україні є найвищою серед європейських країн (майже на порядок). Нарощується платність і в системі середньої та дошкільної освіти. В умовах зростаючої економічної нерівності населення країни, яка є вищою у чотири-п'ять разів, ніж, наприклад, у скандинавських країнах, і навіть у півтора рази більшою, ніж у США, масштабне поширення платності аграрної освіти стає нездоланною перепорою на шляху отримання якісної аграрної освіти для значної частини української молоді [4, с. 4].

Що стосується «контрактників», то навіть для державних учбових закладів вони сьогодні є важливим джерелом існування. За таких умов вимоги до знань учнів і студентів стають другорядними порівняно з фінансовими потребами. Зростання цих потреб закономірно призводить до зростання контингенту студентів, які оплачують своє навчання. Відповідно, виникає потреба в нових викладачах. У відповідь на це вищі навчальні заклади високими темпами нарощували свої аспі-

рантури і докторантури. Проте сьогодні здійснюється підготовка не науково-педагогічних кадрів, а суто викладачів (за винятком 10–12 університетів, які певною мірою зберегли свої науково-дослідні традиції і відповідну наукову базу).

Друга причина. В учбовому процесі на всіх стадіях освітньої системи значно понижена роль викладання природничих наукових дисциплін, що в минулому у вітчизняній аграрній освіті забезпечувало загальний високий рівень фундаментальної підготовки учнів і студентів, формувало їх науковий світогляд та інноваційну культуру. Надія на те, що нам допоможе підвищити якість освітньої системи Болонський процес, тільки відволікає від реальної оцінки накопичених проблем та пошуку їх рішень. Те, що пропонується Болонським процесом, має бути конкретно спроектовано на проблеми і можливості української освітньої системи. Доки це жодним чином не відбувається, у результаті чого «болонізація» української освіти сприяє лише наростаючому відтоку найкращих випускників українських вузів і аспірантур за кордон.

Третя причина. Із початком ринкових реформ майже повністю ліквідовано середню ланку системи професійної підготовки кадрів: професійно-технічні училища і технікуми виконували важливу функцію у формуванні робочої сили шляхом поєднання передових знань і сучасних технологічних навичок. Зараз відчувається гостра потреба передусім у таких фахівцях.

Щодо переваг України в аграрній освітній сфері, то, на нашу думку, до таких можна віднести:

- достатньо високий рівень аграрної освіти населення, який співставний із середньоєвропейськими показниками;
- позитивну тенденцію до зростання кількісних показників дітей і молоді, охоплених аграрною освітою, загальної чисельності студентів;
- розвинуту інфраструктуру шкільної і професійної освіти;
- багату історію, традиції і позитивний теоретико-методологічний та методичний досвід вітчизняної педагогічної школи, особливо надбання у сфері поєднання навчального процесу з елементами науково-дослідної діяльності, залучення учнівської і студентської молоді до вирішення практичних завдань;
- збереження значного науково-педагогічного потенціалу, який за певних умов здатний суттєво вплинути на здійснення змін в аграрній освітній сфері в напрямі її інноваційного розвитку;
- посилення відкритості національної освітньої системи, ступеня її інтеграції в європейську і світову освітні системи, що сприяє об'єктивній оцінці рівня роботи навчальних закладів, активному використанню найкращого світового досвіду в цій справі.

Досягнення мети розвитку аграрного сектора і регулювання ринків сільськогосподарської продукції, сировини і продовольства, функціонування вітчизняного АПК, що складається в надійному забезпеченні країни продовольством вітчизняного виробництва, вимагає разом з іншими заходами і докорінної модернізації вищої аграрної освіти. Метою цієї модернізації має стати створення ефективного науково-освітнього комплексу галузі, що відповідає сучасним вимогам, реально сприяє інноваційному розвитку АПК країни і сталого розвитку сільських територій [4, с. 5].

Завдання створення інноваційної системи вищої аграрної освіти орієнтоване на забезпе-

чення конкурентоспроможності аграрної економіки шляхом підготовки кваліфікованих фахівців, що відрізняються високою продуктивністю і гнучкістю, а також шляхом створення, впровадження і поширення нових ідей і технологій. Для цього аграрні університети повинні стати не тільки навчальними, а й дослідницькими центрами, генеруючими нові знання та інноваційні технології, що відповідають широкому діапазону параметрів, у числі яких:

- висока кваліфікація професорсько-викладацького складу;
- істотні для АПК результати наукових досліджень;
- тісні зв'язки з бізнесом;
- достатній обсяг фінансування освітньої та науково-дослідної діяльності;
- добре підготовлений контингент студентів (наявність високого конкурсу під час зарахування до числа студентів);
- наявність у ВНЗ системи управління якістю освіти;
- матеріально-технічна база, відповідна сучасним вимогам, та ін. [5, с. 8].

Потрібні нові підходи до побудови системи вищої освіти в аграрній галузі.

Створення провідних навчальних закладів у системі аграрної освіти може так само сприяти тому, що інші аграрні ВНЗ почнуть швидше реагувати на мінливі умови конкурентного середовища, стаючи більш стратегічно орієнтованими. Поряд із бюджетним фінансуванням аграрних вузів за окремими темами необхідно почати формувати науковий фонд для підтримки фундаментальних і прикладних наукових досліджень, передусім у провідних аграрних вишах, забезпечення їхнього зв'язку з освітнім процесом у всій аграрній освіті і досягнення відповідності кваліфікації викладацьких кадрів міжнародному рівню [3, с. 148].

Одним із найважливіших напрямів використання такого наукового фонду стане розвиток співпраці з науковцями та викладачами зарубіжних країн, що істотно підвищить ефективність науково-дослідної діяльності, дасть змогу вивчити й освоїти інновації в аграрному секторі, які ще не отримали в Україні належного поширення, розробляти спільними зусиллями нові продукти і технології, адекватні українським умовам, на цій базі створювати сучасні підручники та навчальні посібники, що формують інноваційне мислення у студентів і слухачів курсів додаткової професійної підготовки.

У зв'язку із цим самостійним завданням наукового фонду повинно стати фінансування мовної підготовки професорсько-викладацького складу аграрних вузів у зв'язку з інтернаціоналізацією освітніх і наукових процесів.

Важливим завданням наукового фонду повинно стати формування та підтримка загальнодоступних наукових ресурсів з аграрної й агро-економічної проблематики в мережі Інтернет. За рахунок коштів фонду потрібно створити сайт, на якому будуть широко відбиватися результати досліджень учених галузі та розміщуватися іноземні реферати з інновацій в аграрній сфері.

Для безперервності освітнього процесу необхідно забезпечити координацію навчальних програм середніх спеціальних навчальних закладів (аграрних технікумів і коледжів) з програмами бакалаврату та магістратури і післядипломної освіти за індивідуальними освітніми «траєкторіями» [3].

У сучасних умовах організації навчання у закладах аграрної освіти суттєво змінюється роль викладачів і студентів. Студентові відводиться значна роль в активізації навчальної та самостійної діяльності; викладачеві – роль менеджера, консультанта, порадника.

Окремої уваги заслуговує організація навчання без відриву від виробництва.

Якщо вечірню форму навчання вищої аграрної навчальні заклади вже майже не використовують, то заочна форма й екстернат є популярними. Заочна форма, яка виникла за радянських часів для навчання працівників із певним фахом і досвідом, поступово перетворилася на спосіб здобуття вищої освіти без відриву від виробництва та особливого напруження для всіх бажаних. Як результат – численні скарги як на низьку якість підготовки, так і на те, що заочна форма стала основним джерелом корупції і хабарництва у вищій освіті. Інформатизація навчального процесу в закладах аграрної освіти розвивається через:

- забезпечення їх сучасною комп'ютерною технікою і засобами мультимедіа, особливо вищих аграрних навчальних закладів;
- придбання і розроблення високоефективного програмного забезпечення.

Позитивним у сучасній системі педагогічної освіти є досвід роботи з реалізації проекту «Intel-навчання для майбутнього». Це вдалий спільний проект, до якого залучено МОН України, обласні інститути післядипломної освіти, понад 70 педагогічних університетів і коледжів. За останні три роки отримано результат: 50 тис. підготовлених учителів, здатних ефективно використовувати ІКТ в освіті.

У комп'ютеризації системи вищої аграрної освіти особливе місце посідає створення віртуальних лабораторій, які дають можливість групі студентів у реальному часі виконувати експериментальні дослідження під час аудиторних занять, а також усебічна комп'ютеризація бібліотек, створення власних баз даних і пошукових систем.

Однією з нагальних проблем розвитку інформатизації сфери аграрної освіти є забезпечення її необхідною науковою та навчально-методичною базою. Ефективним способом розв'язання цієї проблеми є створення в країні територіально-розподільних автоматизованих інформаційних систем, спеціально орієнтованих на вирішення цих завдань.

Ураховуючи це, вважаємо, що вдосконалення принципів державного управління інноваційним розвитком національної системи аграрної освіти та забезпечення інформаційної безпеки України можливі через створення:

- комп'ютерної мережі вищої аграрної освіти з використанням Інтернет-технологій;
- бази даних науково-дослідних і науково-методичних робіт у галузі вищої аграрної освіти;
- банку даних державних стандартів вищої аграрної освіти;
- автоматизованої системи прогнозування якості вищої аграрної освіти в Україні;
- системи інформаційних технологій, які використовуються у вищій аграрній освіті;
- умов для активної участі в регіональних, міжнародних та інших глобальних мережах, об'єднаннях чи проектах для розв'язання глобальних проблем, подолання проблем цифрового розподілу, зниження рівня бідності тощо;

– умов для обміну передовим міжнародним досвідом щодо практики введення сучасних інформаційних технологій у традиційні сфери соціально-економічного та аграрного розвитку, їхнього реформування та вдосконалення;

– використання сучасних засобів інформаційних технологій, інформаційних телекомунікацій і баз даних для інформаційної підтримки навчального процесу, забезпечення можливості віддаленого доступу педагогів і тих, хто навчається, до наукової і навчально-методичної інформації.

Для цього важливим є перехід від державного до державно-громадського управління аграрною освітою (рис. 1).

Як видно з рис. 1, на кожному рівні управління (національному, регіональному, місцевому, інституційному) значна роль відводиться про-

фесійним громадським утворенням (асоціаціям, радам, колегіям, комітетам тощо).

Одним з об'єктивних показників інноваційності вищого аграрного навчального закладу є кількість об'єктів інтелектуальної власності, права на які належать йому. Проте більшість вищих аграрних навчальних закладів не проводить інвентаризації таких об'єктів, тому не знає, яким інтелектуальним капіталом володіє.

Висновки. Проведене дослідження показало, що для становлення нової якості аграрної освіти обов'язковою є інтеграція вузівської та академічної науки, основними напрямками якої є:

– спільна робота над виконанням державних наукових і науково-технічних програм із пріоритетних напрямів розвитку науки та техніки;

– спільна участь у виконанні проектів державного фонду фундаментальних досліджень;

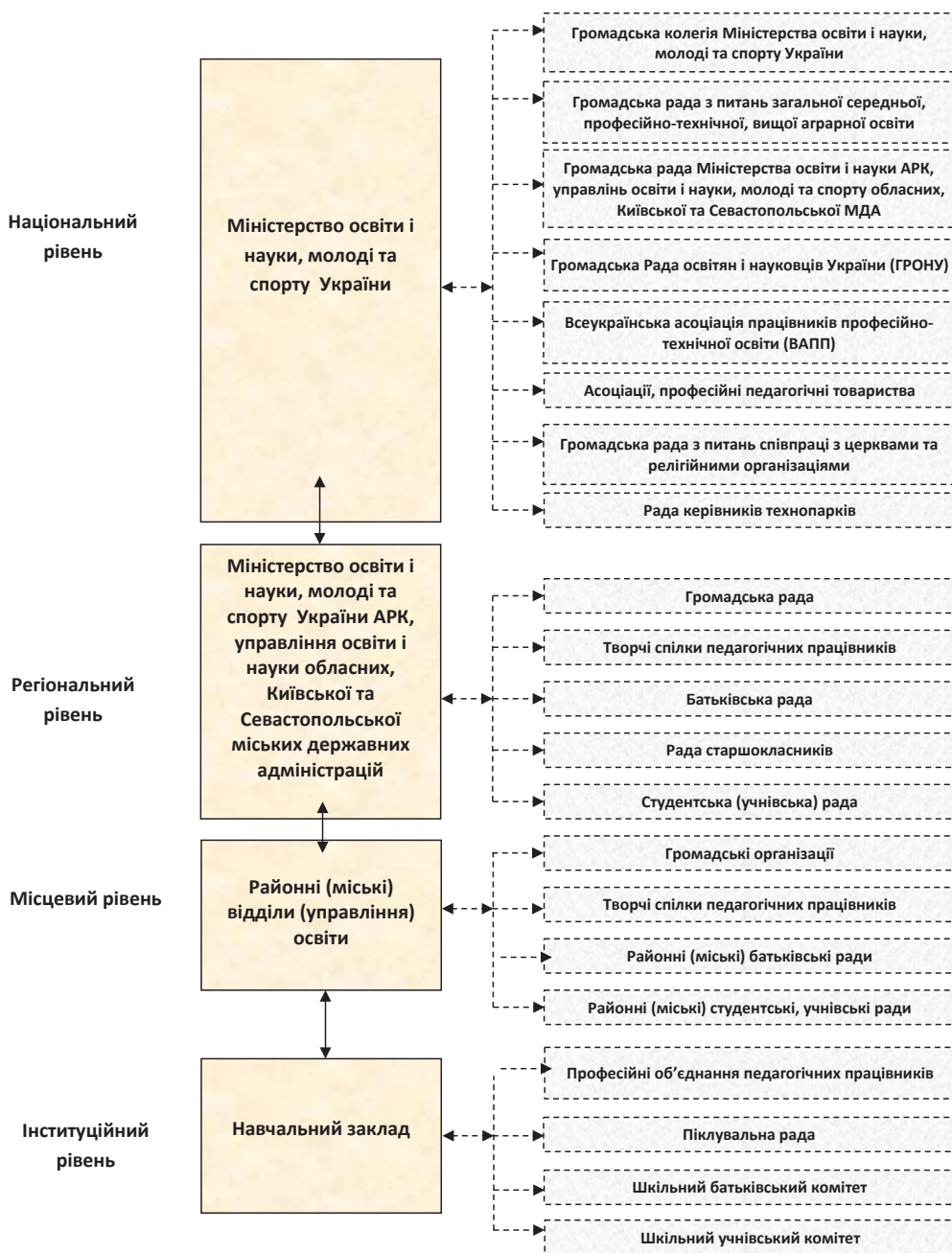

Рис. 1. Модель системи державно-громадського управління аграрною освітою
Джерело: складено на основі [2, с. 11]

- залучення провідних науковців академічних наукових установ до викладацької роботи та наукового керівництва дипломних і дисертаційних робіт;
- робота у складі спеціалізованих учених рад ВНЗ та наукових установ НАН України;
- здійснення експертизи фундаментальних наукових досліджень та науково-технічних розробок університетів і наукових установ;
- створення наукових установ подвійного підпорядкування, спільних кафедр, філій кафедр, факультетів, лабораторій, науково-навчальних комплексів та центрів;
- використання вищими навчальними закладами наукової прикладної бази академічних інститутів;
- залучення відомих учених НАН України до створення підручників, посібників та іншої навчальної літератури, рецензування й експертизи підручників і навчальних посібників.

Список літератури:

1. Бобров В. Основні тенденції розвитку економіки вищої освіти в Україні / В. Бобров // Вища освіта в Україні. – 2005. – № 4. – С. 35–39.
2. Колодій А. Методологічне забезпечення науки «Державне управління» / А. Колодій // Проблеми й тенденції розвитку галузі науки «Державне управління» в Україні : зб. матеріалів симп. за міжнар. участю / За заг. ред. О.Ю. Оболенського, С.В. Сьоміна, С.В. Загороднюка. – К. : НАДУ, 2007. – С. 9–15.
3. Нечай А. Державне регулювання фінансово-економічної кризи: можливо чи необхідно? / А. Нечай // Право України. – 2009. – № 6. – С. 147–153.
4. Ніколаєнко С.М. Наукове забезпечення змісту освіти / С.М. Ніколаєнко // Наукові записки. Серія «Педагогічні науки». – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка. – 2007. – Вип. 72. – Ч. 2. – С. 4–5.
5. Бронська А.М. Освіта як інституційний чинник інноваційного розвитку : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.01 / А.М. Бронська ; Київ. нац. екон. ун-т ім. В.Гетьмана. – К., 2010. – 20 с.

Приходько І. П.

Павлова Г. Е.

Днепропетровский государственный аграрно-экономический университет

ПРИНЦИПЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫМ РАЗВИТИЕМ НАЦИОНАЛЬНОЙ СИСТЕМЫ АГРАРНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Резюме

В статье исследованы принципы государственного управления инновационным развитием национальной системы аграрного образования. Определены исходные позиции основных компонентов национальной инновационной системы, степень их соответствия требованиям инновационно-инвестиционной модели развития. Выявлены слабые стороны и преграды, которые тормозят развитие национальной системы аграрного образования, а также имеющиеся преимущества и потенциальные возможности относительно осуществления согласованных системных изменений.

Ключевые слова: государственное управление, национальное аграрное образование, инновационное развитие, система образования, принципы.

Pryhodko I. P.

Pavlova G. Y.

Dnipropetrovsk State University of Agriculture and Economics

PRINCIPLES OF STATE MANAGEMENT OF INNOVATION DEVELOPMENT OF THE NATIONAL SYSTEM OF AGRARIAN EDUCATION

Summary

Studied the principles of state management of innovation development of the national system of agricultural education. Defined by the initial positions of the main components of the national innovation system, the degree of compliance with the requirements of innovative investment model of development. To identify weaknesses and obstacles that hamper the development of the national system of agricultural education, as well as the existing advantages and potential opportunities regarding the implementation of agreed system changes.

Keywords: governance, national, agricultural education, innovative development, system of education, principles.